

УДК 338.3

Стегней М.І.
доктор економічних наук, доцент
Мукачівського державного університету

Сторова О.І.
старший викладач
Мукачівського державного університету

Арнольд С.Г.
студент
Мукачівського державного університету

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ФАКТОРІВ ФОРМУВАННЯ ТА РЕЗЕРВІВ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

SYSTEMATICS FACTORS OF RESERVES AND INCREASE THE LEVEL OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена актуальним питанням визначення інвестиційної привабливості підприємств. У статті проаналізовано та систематизовано фактори, які впливають на формування інвестиційної привабливості підприємства. Окреслено резерви підвищення рівня інвестиційної привабливості підприємства.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна привабливість підприємства, фактори інвестиційної привабливості, резерви підвищення рівня інвестиційної привабливості.

АННОТАЦІЯ

Стаття посвящена актуальним вопросам определения инвестиционной привлекательности предприятий. В статье проанализированы и систематизированы факторы, влияющие на формирование инвестиционной привлекательности предприятия. Очерчены резервы повышения уровня формирования инвестиционной привлекательности предприятия.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная привлекательность предприятия, факторы инвестиционной привлекательности, резервы повышения уровня инвестиционной привлекательности.

ANNOTATION

The article is devoted to topical issues of the definition of investment attractiveness of enterprises. The article analyzed and systematized the factors that influence the formation of investment attractiveness, are the main factors and the potential for raising its level.

Keywords: investments, investment attractiveness of enterprise, factors of investment attractiveness, reserves increase of investment attractiveness.

Постановка проблеми. Сучасному стану розвитку економіки України притаманна проблема досягнення стабільного економічного зростання, що потребує пильної уваги та пошуку шляхів її розв'язання. Серед чинників, що безпосередньо впливають на динаміку економічного розвитку, вагоме місце займає інвестиційна сфера.

Складною та багатоаспектною категорією сфери підприємницької діяльності є інвестиційна привабливість. Вона відображає наявні у підприємства конкурентні переваги у боротьбі за інвестиційні ресурси. При вкладанні фінансових, матеріальних та інших ресурсів інвестори оцінюють рівень інвестиційної привабливості підприємства як об'єкта подальшої інвестиційної віддачі. При цьому виникає потреба у виокремленні ключових чинників генерування

інвестиційної привабливості підприємства, що дає можливість оцінити рівень, стійкість та характеристики їхнього впливу на підприємство. Таким чином, виокремлення та систематизація факторів формування інвестиційної привабливості підприємства є початковим та важливим для інвесторів етапом діагностики.

Проте визначення рівня інвестиційної привабливості не є кінцевою метою для підприємства, яке планує отримати інвестиції. Необхідними є пошук, розробка та реалізація заходів щодо підвищення інвестиційної привабливості з метою залучення нових інвесторів та покращення інвестиційних умов.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У літературі наведено чимало поглядів авторів на фактори формування інвестиційної привабливості підприємств та їх класифікації, а також на чинники підвищення рівня інвестиційної привабливості. Дані питання розглянуті у роботах таких вчених-економістів: І. Бланк, В. Захарченко [2], О. Іщук [4], Е. Крилов [7], О. Тарабукіна [6], В. Тимошик [5], А. Череп [3] та ін.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження та систематизація факторів формування і резервів підвищення рівня інвестиційної привабливості підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інвестиційна привабливість підприємства являє собою сукупність параметрів його фінансово-господарської та управлінської діяльності, перспективності розвитку, а також можливостей залучення інвестицій [1]. Вона є якісною характеристикою підприємства як товару. Рівень інвестиційної привабливості підприємства визначається ступенем збалансованості інтересів таких суб'єктів інвестиційного процесу, як власники підприємства, інвестори та держава (яка виступає у ролі гаранта задоволення інтересів суспільства в цілому), а також споживачі продукції та ін.

У діагностичному контексті вагому роль відіграють фактори формування інвестиційної при-

вабливості підприємств, оскільки вони визначають характер її параметрів, їхню стабільність, тривалість дії тощо.

Систематизуємо фактори формування інвестиційної привабливості підприємства на основі поглядів науковців (табл. 1).

Отже, фактори формування інвестиційної привабливості підприємств являють собою рушійні сили, що характеризують конкурентні переваги підприємства у боротьбі за інвестиції, і в загальному поділяються на фактори внутрішнього та зовнішнього середовища. Розглянемо докладніше їхнє наповнення.

Таблиця 1
Систематизація факторів формування інвестиційної привабливості підприємства

Автор	Фактори впливу на інвестиційну привабливість
В. Захарченко та М. Акулюшина [2]	1) фактори зовнішнього середовища: – соціальні; – економічні; – політичні; – юридично-правові; – науково-технічні; – інфраструктурні; – культурологічні; 2) фактори внутрішнього середовища: – економічні та соціальні умови; – корпоративні зв'язки; – офіційна ринкова політика; – репутаційний персонал; – ресурси та комунікації; – стиль керівництва; – організація проекту.
А. Череп, В. Бугай, С. Білий, А. Бугай [3]	1) фактори зовнішнього середовища функціонування: – суспільні; – економічні; – політичні; – правові; – науково-технічні; – природні; – культурні; 2) фактори внутрішнього середовища (не структуровані, увага авторів акцентована тільки на стиль керівництва, засоби комунікації, професійність тощо, не враховано істотні фінансово-економічні, технологічні, управлінські та інші фактори)
С. Іщук [4]	фактор інвестиційної привабливості регіону функціонування: 1) інвестиційний потенціал: – економічний; – виробничий; – ресурсно-сировинний; – трудовий; – інноваційний; – інституційний; – інфраструктурний; – фінансовий; – споживчий; 2) інвестиційні ризики: – економічні; – політичні; – законодавчі; – соціальні; – екологічні; – криміногенні; – фінансові.

В. Тимошок [5]	фактор привабливості регіону функціонування: – рівень загальноекономічного розвитку регіону; – розвиток інвестиційної інфраструктури; – демографічна характеристика; – розвиток ринкових відносин та комерційної інфраструктури; – безпека інвестиційної діяльності.
О. Тарабукіна [6]	1) фактори макrorівня: – органи місцевої влади; – стан та потенціал регіону; – галузь функціонування; 2) фактори макrorівня (параметри діяльності підприємства).

Узагальнивши попередні дослідження, до факторів внутрішнього середовища, що формують інвестиційну привабливість підприємств, варто відносити:

- фінансово-економічні фактори (рентабельність, ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість, кредитоспроможність, структура капіталу, інвестиційні ризики, наявність грошових засобів тощо);

- виробничо-технологічні фактори (виробничі потужності, рівень морального та фізичного зносу основних засобів, інноваційні виробничі технології та їх ефективність, рівень завантаження обладнання, рівень технічного забезпечення);

- майнові фактори (наявність земельних ділянок, майнових комплексів);
- товарні фактори (тип продукції, її конкурентоспроможність, унікальність, наявність товарного знаку);

- соціальні фактори (рівень кваліфікації праці, рівень оплати праці, умови праці, соціальні пакети, система мотивації, плинність кадрів тощо);

- управлінські фактори (рівень розвитку системи менеджменту, кваліфікація менеджерів, стиль управління, ефективність менеджменту, рівень автоматизації управлінських процесів);
- адміністративні фактори (форма власності, організаційно-правова форма, юридичний статус підприємства);

- розпізнавальні фактори (імідж, бренд, репутація, впізнаваність назви підприємства);
- інформаційно-комунікаційні фактори (використання сучасних інформаційних технологій, розвиток маркетингових комунікацій, налагоджені зв'язки з постачальниками, споживачами, фінансово-кредитними та іншими установами та організаціями).

До складу факторів зовнішнього середовища формування інвестиційної привабливості підприємств варто відносити:

- фінансово-економічні фактори (стан економіки, кризові явища, стабільність національної валюти, рівень інфляції, податкові умови, наявність пільгових умов для інвесторів тощо);
- ринкові фактори (розвиток ринкових відносин, рівень конкуренції, дієвість ринкових

заходів, наявність різного роду бар'єрів при вході на ринок);

- політичні фактори (політична стабільність, державне регулювання інвестиційних процесів, політичні рішення щодо здійснення інвестиційної діяльності);

- адміністративно-правові фактори (стабільність нормативно-правової бази та її сприятливість для здійснення інвестиційної діяльності, рівень корупції, незалежність судових органів);

- науково-технічні фактори (рівень розвитку науки, застосування інновацій, розвиток технологічного забезпечення);

- соціальні фактори (соціальних захист населення, рівень безробіття, демократичні цінності, якість життя, рівень доходів населення);
- інфраструктурні фактори (розвиток сфери обслуговування виробництва, наявність у належному стані шляхів сполучення);

- ментальні фактори (моральні цінності, релігія, менталітет населення, традиції, рівень розвитку культури та мистецтва).

Така систематизація факторів формування інвестиційної привабливості підприємства дає змогу потенційному інвестору в повному обсязі оцінити параметри привабливості умов та характеристик діяльності підприємства – об'єкта інвестування.

Якщо підприємство прагне залучити інвесторів, то крім безпосереднього визначення інвестиційної привабливості необхідно також розробляти та реалізовувати заходи щодо її підвищення.

Серед існуючих резервів зростання інвестиційної привабливості підприємства доцільно виділити 3 групи:

- 1) фінансово-економічні, спрямовані на:
 - покращення показників рентабельності, ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості;

- підвищення ефективності використання основних виробничих фондів;

- удосконалення управління прибутком;

- управління якістю;

- застосування маркетингових заходів;

- підвищення ефективності використання оборотних коштів;

- удосконалення тарифної політики;

- 2) інформаційні, спрямовані на:
 - розробку і впровадження прогресивних інформаційних систем і технологій;

- налагодження каналів обміну інформацією;

- забезпечення доступності інформації;

- 3) соціальні, спрямовані на:
 - підвищення ефективності використання трудового потенціалу;

- покращення якості роботи управлінського персоналу;

- удосконалення соціальної інфраструктури.

Згідно із думкою Е. Крилова, підвищення інвестиційної активності необхідно здійснювати поетапно [7]:

1. Оцінювання фактичного стану інвестиційної привабливості підприємства-об'єкта інвестування.

2. Визначення факторів і резервів зростання рівня інвестиційної привабливості підприємства.

3. Оцінка значимості окремих факторів підвищення інвестиційної привабливості.

4. Формування набору конкретних заходів щодо підвищення інвестиційної привабливості підприємства.

5. Оцінювання інвестиційної привабливості підприємства з урахуванням впливу певних факторів та мобілізації наявних резервів.

Одночасне впровадження усіх напрямів та резервів підвищення інвестиційної привабливості в реальному середовищі не є можливим, та і практика доводить неефективність прикладання зусиль одночасно за багатьма напрямками інвестиційної діяльності, тому завжди потрібно сконцентрувати увагу на певних найбільш важливих або пріоритетних інвестиційних проектах та розробляти конкретні рекомендації щодо виявлення найбільш вагомих сторін, оцінки ступеня їх впливу на кінцеві результати.

Висновки. Вивчення та моніторинг факторів формування інвестиційної привабливості підприємств, їхнє виокремлення та систематизація є надзвичайно важливими для потенційного інвестора з метою ефективної діагностики рівня інвестиційної привабливості підприємства. У кінцевому підсумку підвищення рівня інвестиційної привабливості підприємств дозволить покращити соціально-економічний розвиток України в цілому.

Крім того, потреба вдосконалення процесу управління інвестиційною діяльністю підприємства передбачає необхідність подальших наукових розвідок у напрямі створення механізму пошуку та оптимального застосування резервів підвищення інвестиційної привабливості.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій: затверджена наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.1998 № 222 // Українська інвестиційна газета. – 1998. – 21 квітня.
2. Захарченко В.І. Динаміка інвестиційно-інноваційних процесів у нестабільному середовищі [Текст]: монографія / В.І. Захарченко, М.О. Акулюшина. – Херсон: Олді-плюс, 2012. – 212 с.
3. Череп А.В. Аналіз інвестиційних проектів [Текст]: практикум / А.В. Череп, В.З. Бугай, Є.Л. Білий, А.В. Бугай. – К.: Кондор, 2011. – 260 с.
4. Іщук С.О. Теоретико-методичні засади оцінювання інвестиційної привабливості регіону [Текст]: зб. наук. пр. / С.О. Іщук // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Інвестиційна привабливість регіону та механізми її забезпечення / НАН України. Ін-т регіональних досліджень, відп. ред. С.І. Бойко. – Львів, 2010. – Вип. 3(83). – С. 3-11.